

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 9.

V Trstu, 30. aprila 1898.

Letnik II.

Pri božjem grobu.

Plamen solčnozlat, krvavordeč,
Višnjev in zelen ob grobu trepeta,
V temno žal zavit je božji hram,
Ljudstvo moli v grobu Krista mrtvega.

Bled, prepal in z ranami pokrit
Tam leži med cvetjem, lučicami tih,
Gledam ga in gledam — zdi se mi,
Da privzdiga prsi mu lahkoten dih.

In da usten osinelih mi šepet
Veje srčnomil, skrivnosten na uho:
Vzdrami srce se iz grešnih zmot,
Zate, glej, zastalo je življenje to!

Kristina.

Pastorka.

Spisala Marica II.

Slovesno mu je morala obljubiti že kot zaročenka, da ne bo nikoli vlačila v hišo ženskih listov, češ, ker se v njih navadno obravnava le moda in spet moda, vse drugo je le »pesek v oči«. In ker je obečala nekako prisiljeno, jej je dejal: »Ne boj se, sladka moja, kajti jaz vzlic temu nikakor ne bom trpel, da bi moja soproga, soproga sodnikova, hodila po svetu kot živ anakronizem s starinsko oblekoj. A tistih, takozvanih ženskih listov, kar je pri vašem spolu, ki si ne more misliti življenja brez — mode, identično z modnimi listi, tistih ne maram.«

No, saj pa tudi ni bila sodnikova gospa jedna istih, ki ne morejo živeti brez mode in dasi je ostala zvesta svojej obljubi, vendar je morala sem ter tja pogledati pri svojih znankah skrivoma v modne liste in reči katero o najnovejih prikaznih na modnem polju...

* * *

Minilo je nekaj let po onej obljubi. V vozičku se jima je jokala že druga panoga — ljubeznivo deklščice — njunega zakona, dočim jima je že delal čil sinček, kateri se niti še segrel ni v prvih hlačicah, precej preglavice.

Kar nakrat počí glas, da se snuje v Trstu — ženski list za Slovenke. Narodnjak je bil gospod sodnik. Sprevidel je, da je treba našemu ženstvu domačega, primernega čtiva, a vendar je napovedan list obsojal že naprej po najstrožjih paragrafi, a ne državnega prava, ampak po paragrafi lastnih predsodkov.

»Kedo ga bo pisal? — Moški? — Lep ženski list! — — Ženske? — Naše ženske? Hm! Še lepše!«

Gospa pa je na vse to molčala ali pa tu in tam rekla kakšno pametno vmes. To pa je sklenila takoj, da hoče list na vsak način podpirati kot naročnica, kajti njena slovesna obljuba, tičoča se ženskih listov, vezala jo je po njenem mnenju le za nemške liste take smeri. Gospod sodnik pa, zvedevši o njenem sklepu, je naredil skoraj tako kisel obraz, kakor ob takih priložnostih, ko je doznal o kaki novi obleki svoje milostive...

»Slovenka« je zagledala beli dan in drznila se priti celo v sve-tišče sodnikovo. Dà, program njen in smoter — vsa čast! — a za-četek je bil skromen, gospod sodnik pa ni hotel slišati o nobenem. Čim dalje pa je izhajal list, tem lepše se je kazal njegov razvoj in napredek. Kamor je prišel, povsod so ga hvalile ženske, a tudi možki so pritrjevali, češ, naše ženstvo pa vendar ni zadnje na svetu. Le sodnik je še list vedno preziral, končno — »fühlte auch er ein menschliches Rühren«. To pa je bilo tako-le. Ni zaman trditev, da se pride v moško srcé najsigurnejše skoz — želodec. I ti »Slovenka« našla si prav za prav pot v sodnikovo srce baš skoz ta — predor.

Neko opoldne postregla je domače kuhinja sodniku na obedu s celó novo jedjo, ki mu je jako dišala. Ženka se je navadno sama pohvalila z novim »receptom«, danes pa trdovratno ne. Sodnik je bil torej prisiljen, da je povprašal sam, ker se je zanimal za to stroko, a slišavši, da je »recept« prinesla »Slovenka«, pogledal je nekako neverojetno svojo boljšo polovico in čeprav je nova jed prijetno uplivala na živce njegovega okusa, skopoval je z laskavo pohvaloj

In odšel po obedu prej nego običajno v »Čitalnico«. Slučajno je pred njim nekdo čital »Slovenko«, po katerej je nehote posegel i on, no pa nova jed mu je vzbudila danes na obedu tudi malce zaupanja.

»Glej, glej, tukaj le takoj par številčk. Bomo videli! No, za pesmi ne dam nič; obžaloval sem vsacega pesnika že iz mladih nog, a poglejmo naprej! »Janko Krsnik«! Naslov že nekaj pove, berimo! Bi že bilo! Če se bo naše ženstvo navduševalo za take može... no, pa naprej! »Prva sreča«, prevod iz ruskega. Dobra misel! Kot dijak sem se tudi rad pečal s tem jezikom. Kaj pa še več? Hahaha... »Obleka«. Saj sem rekel, moda, moda! Pozor — a tako? To pa je pisano jako bistro raz zdravstveno stališče. Dobro tako, Slovenke! V vsakej številki »Razno« in pa »Doma«. —

No, tega bi si ne bil mislil. Tu se piše o književnosti, umetnosti, o ženskem vprašanju in gibanju — dobro, le tako naprej. In »Doma«? Takoj tukaj n. pr. jako praktične stvari: »Kako se snažijo madeži iz obleke«, »Kako se preganjajo miši«. Kaj pa tukaj? »Kaj in kako naj se čita«. »Iz dr. Dežmanovih spisov« — tu o vzgoji — a sploh to se mora pazno čitati, da se lažje presodi. Doma bom čital in gotovo bom ugajal ženi, če se mi bo tudi skrivoma malce rogala.

In čitala sta! — In konec? Na prvem zabavnem večeru v »Čitalnici« spustil se je v govor tudi gospod sodnik in med drugim »zrl v boljšo bodočnost Slovanstva«, kar je podkrepljal tako-le:

»Slavna gospoda! (Sodnik je občinstvo ob takih prilikah nago-varjal vedno tako, da si je prihranil »Slavne ali ljubeznive gospe in dične gospodične). Slovenci smo veja mogočnega debla Slovanstva. Ali ta veja je jako oddaljena od svojega debla. Različni zajedalci jo slabé, gosenice in drugi mrčes jej pije srčno kri, a če nam bo v borbi zoper te zajedalce pomagalo naše ženstvo, skrbé za dobro vzgojo našega naraščaja in gojé najljubše svetinje majke Slave, vprašali bomo kmalu sovražnike: »Koliko pa vas je? Nas je sicer malo in še Slovenci smo povrhu, a smo ljudje! Zdravi smo na duši, čvrsti na telesu, sinovi smo mogočne Slave, naša je bodočnost.«

Naše ženstvo se je začelo buditi, a zaveda se še vse premalo. »Slovenka« je prevzela častno nalogo, vnemati Slovenke za narodno delo, žalibog, da je razširjena vse premalo. Naj bi je ne pogrešala nobena slovenska obitelj!...

Govoril je še dolgo gospod sodnik, njegova soproga in pa njena najboljša prijateljica sta se pa skrivoma smejali, šepetaje o neznatnem vzroku, kateri je imel tako velik učinek za »Slovenko« pri soprogu. Končno so napili z besedami: »Bog in narod in »Slovenka« ter na dobro uspevanje »Slovenke«!

Jaz nisem bila poleg, kakor moja babica navadno na pirovanjih koncem pravljič in pripovedij, s katerimi mi je palila domišljijo, ampak nekje na Slovenskem sem pravila ravno to v zavednej kmetске hiši. Bila nas je večja družba. Imeniten kmet je takoj dejal, da si naroči »Slovenko« za svojo Žefo, neka kmetica pa mi je izpregovorila tehtne, usodepolne besede:

»Glejte, glejte, gospodična, to pa mora biti res imeniten list. Prej se ga je tisti gospod branil na vse načine, potem se je pa sam vnel zanj. Taki so moški! Pa to, le to mi ugaja, da je samo za nas ženske. Saj potrebujemo vedeti mnogo, za kar v navadnih listih ni prostora. Kako se vzgajajo otroci — oh, in to je največjega pomena, saj veste gospodična, ker ste učiteljica — to je torej tudi v »Slovenki«. V šoli se učimo za naš materni poklic dosti premalo in prav mati ne ve nikoli dovolj. Kako pa je to!? Pravite, da list izhaja že drugo leto. Moj mož dobiva v roke mnogo slovenskih časnikov, a o »Slovenki« sem slišala danes žalibog še le prvičkrat.«

O ti priprosta slovenska žena, kako odlično si dala pod nos našim novinam, ki tako prezirajo in zanemarjajo našo »Slovenko«. V drugih narodih je pa to drugače. Seveda! — Drugi kraji, druge šege!

Zvezdam.

Zvezdice vgasnite
In se ne smejite,
Z mano raj' žalujte
V temnem snu.

Krasno ste svetile
V dobi sreče mile,
Ko je srce spalo
V divnem snu.

Jasni sen je mraknil,
Srečo srcu vmaknil,
Da sedaj tuguje
V žalnem snu.

Zvezde se stemnile,
Prosim, pokažite,
Da z menoj trpite,
V mrtvem snu.

Vlasta.

Hudi grad.

Píše Milan Sanjár.

(Dalje).

IV.

ospod Kres je bil udovec. Odkar mu je umrla iskreno ljubljena še mlada žena, zbral je vso ljubezen na edinega otroka, svojo Verono. Vzgojena po njegovih zrelih, zdravih nazorih, bila mu je milobna deva nad vse. Ko je odšla na višjo dekleško šolo v mesto, nedostajalo mu je vedno nekaj na samotnem Jeseniku in skoro jo je vzel nazaj, ter sam dopolnjeval njeno izobrazbo.

Vera je vzrasla pod skrbnim očesom ljubečega, jako izobraženega in neizmerno delavnega očeta v milo, veselo in blago dekle. Ker je g. Kres že od njene rane mladosti posebno pazil, da ni bila nikdar brez opravila, četudi neznatnega, ni se mogla v njej razviti ona sentimentalna sanjavost, ki se tako rada loti izobražene ženske v prehodnih letih. Verina duša je bila podobna mehki modrini v igrednega nebá, obilno utrjeni nagon do dela pa jo je branil zgodnjih pomladanskih viharjev. —

Pod grajsko teraso je bil obširen, s cveticami in lepotnim grmovjem zarasten vrt, sredi katerega je stala iz palic narejena, poleti z ovijalkami zakrita koliba.

Na zunanji klopi te kolibe je sedela Vera, uglobljena v drobno knjigo. Tekala je že od ranega jutra mej gredami, sadila in zagrebala, da se je naposled utrudila, vzela z očetove pisalne mize elegantno knjižico, ter oddihaje brala na prijetnem solnci.

Berivo ji je vidno ugajalo: brala je zdaj hlastno, zdaj zamišljeno zrla tja na mlado zelenje travnikov in z belim cvetjem obsuto grmičje, — kakor bi hotela s tem pogledom zjediniti lepoto narave z lepim čtivom v jeden utis.

Odložila je knjigo in — kar se skoro nikoli ni zgodilo — jela je sanjariti. Čudno so jo ganile otožnomile, hrepeneče pesmice v knjigi, čisto nova, sladkozveneča struna se je rahlo oglašala v njenih prsih in tajno govorila o neki neizmerni, tajni radosti...

Iz sadovnjaka je nekdo prihajal. Bil je Lesár. Pozdravlja je pristopil. Izraz njegovega lica se je, kar smo ga videli v poslednje, nekako izpremenil, bil je živjeji, smejeji.

Vera je nehoté segla po knjigi.

»Brali ste?« in tudi on je stegnil roko za knjižico. »Ah, prekrasno! Najlepšo, meni najdražjo knjigo imate — Prešerna!«

»Tiho! Ne vem, ali sem prav storila, vzela sem jo na očetovi mizi brez dovoljenja... a lepa je — tako lepa... sama ne vem, kaj mi tako silno ugaja v teh pesmih...«

A Lesár je bil sedaj v svojem elementu.

Tiho, polušepetaje, a izrazito in čuteče je čital:

„Sem dolgo upal in se bal,
Slovó sem upu strahu dal;
Srce je prazno, srečno ni
Nazaj si up in strah želi.“

Radostno je poslušala Vera.

Sam ganjen po teh besedah, je jel govoriti o Prešérnu, svojem ljubljencu, o poeziji, — ognjeno, vsaka beseda je prihajala od srca.

Vera ga je poslušala sé široko odprtimi očmi.

Ko je nehal, sta molčala oba; a ravno v tem molku se je kazalo zaupljivo zbližanje: zdelo se je, da ne mislita drug o drugem, a na tihem se je radoval drug drugega bližine.

V toplem zraku se je tiho prizibal mimo svetlorumen, zgodenj metulj, negotovo obletaval cvetoče grmovje ter mirno splaval tja dol na solnčne travnike.

»A vi berete tako žalostne pesmi — onidan ste je zabili tu —« spregovorila je nenadoma Vera.

»Lenau mi izmej Nemcev ugaja najbolj!« deje Ivan.

»A zakaj niste nikdar veseli, gospod Lesár?« vprašala je zopet nenadoma.

»Jaz? Ali nisem zdaj, ali nisem vselej, kadar vidim vas?« je odgovoril sé žarom in kakor da bi se ustrašil sam svojih burnih besedij, katere so mu docela nepričakovano, a tem iskreneje in silneje privrele iz globine srcá, naglo umolknil, vstal in odšel.

In Vera je sklonila glavo. Rahlo in polagoma so ji rudéla zorna lica in gorak val krvi se ji je dvigal na srce. V prsih nedolžne deve se je vzbudila elementarna sila prve ljubezni, — sladki, nebeški vir zemeljske sreče se ji je razlil v dušo in solze neznane radosti so ji rosile iz temnih oči.

Ivan ni odšel takoj domov. Zaradi lepšega se je hotel oglasiti pri gospodu Kresu; toda našel ga je v kupčijemskem razgovoru s sosedom Gobo, poslovil se je, ker mu je v družbi poslednjega prihajalo vselej nekako neprijetno, dasi sam ni vedel, zakaj.

Vere ni videl več. Šel je svojo samotno gozdno pot.

V naravi se je glasila veličastna pomladanska simfonija. Mej vriskajoče zборе krilatih pevcev so grmeli narasli in divje se peneči

gorski potoki ter prinašali vest o zmagujoči sili solnčnih žarkov v ledenih planinskih višavah. Iz daljave se je začulo zamolklo rjojenje snežnega plaza... Kakor jasen velik zvon je zapel mimo Ivana velik šmelj — ter hitro zamiraje utihnil. Sto in sto nejasnih, veselih glasov je napolnjevalo zrak in budilo v Ivanovem srcu zanos in divjo radost...

(Dalje prihodnjič).

Metuljčku...

Brezskrbno poleta
Od cveta do cveta,
Metuljček veseli —
In išče svoj del!

In cvetka usáhne,
Ko v srce ji dáhne — —
In nagne glavó, —
Kaj mar mu za to? —

Bogomila.

Mstinski močeradi.

Povest iz življenja.

Ruski spisal A. Cjehanovič. — Prevel Zaplaninec.

I.

Stric Prokl in njegovi klijenti.

«Ha!» je rekel Prokl držeč se za strešico svoje kape, zato ker mu jo je hotel odnesti razsajajoči veter, »aha!... danes jih je mnogo... Menda se zato tako trudijo, da bi v ponedeljek popivali...«

Noč je bila mesečna, skozi pretrgane oblake je pogledoval polni jesenski mesec ter se zrcalil v majajočih se valovih lesketa-joče Mste.

Samo izkušeno Prokljevo oko je moglo videti raz približno dvajset sežnjev visok breg to, kar ga je videzno tako razradostilo. Na prosti pogled so to bile samo črne pike na vodi. Z njimi je bila posejana reka tostran in onstran.

Veter je zlobno majal drevje sosednjega vrta, piskal okoli kapelice Svetega ključa in tako mršil osivelo Proklovo brado, da je le-ta moral parkrat obrniti vetru hrbet, da jo je zopet spravil v red.

Treba bo golobčekom pripraviti gostijo!« je zaključil starec, polagoma idoč do rova in zavivši v stransko ulico okrajnega mesta B., ki se je vila navzgor, tjakaj, kjer se je na vrhu blestela bela, zidana cerkev, jednaka devi v svatovski obleki. Lunin svit jo je razsvetljeval vso, tako da ni bilo vidno niti jedne sence na njenem dražestnem telesu, kakor ne vidiš ni jedne grbice na prekrasnem mladostnem obličju. No, zato pa je pošev na dolgi, nizki stavbi mestne bolnišnice ležala črna, trikotna senca, lomila se po steni, plezla po zemlji ter izginjala v mraku. Na drugem koncu mesta, v zvoniku stare stolne cerkve, je resnobni zvon odbil jednajst.

Prokl je izvlekel veliko srebrno žepnico, jo gredoč obrnil proti mesecu in se prepričal, da ne greši ni za minuto. Šel je še nekoliko korakov in potem vstopil skozi vrata dolgega plota, ter šel proti hiši, iz čije zaprtih zatvornic se je videla luč.

Na dvorišču, na levo, je otvoril duri iz povoščenega platna in z železno kljuko ter stopil v nizko, prostorno izbo z vinsko omaro na desni in z množino miz, okoli katerih so bili postavljeni nizki stoli. V izbo so vodile še druge duri, precej večje od teh, skozi katere je Prokl komaj privlekel svojo obilno postavo. Nad njimi, na vnANJI strani, je visela navadna rdeča deska z napisom: »Pivnica«.

Ta deska je sedaj vsled vetra nemirno trkala ob steno, ali stric Prokl je vedel, da ona ropoče le za to, da bi »strašila«, a vtrgati se ne sme.

Prokl je bil sploh človek, ki se je zanašal na se, jeden onih ruskih ljudi, ki se zanašajo največ na »morda«, nekako uverjeni, da jih ta ne izda: Na, »morda« je on odprl krčmo, ki mu je donášala sedaj tak dobiček, s kakoršnim se ne more ponášati vsak potrograjski gostilničar, na, »morda« je jel tržiti z žvepleno rudo — in tu je vse šlo, kakor po maslu. Glavna Proklova skrivnost je bila v tem, da se je znal vesti. S to najvažnejšo pozemeljsko modrostjo je bil obdarovan od prirode. Sicer pa so mladiči jaroslavskih »orlovih gnezd« vsi taki. Po vsej Rusiji so vidni njih dolgi karakteristični nosovi, vedno vohajoči po vetru...

Tri svetilke na stenah so skopo razsvetljevale notranjost krčme. One so metale velike sence ter izpuščale iz zakajenih stekel črne niti vsakokrat, kadar se je veter uprl v vetrnice, grozno jih stresal in Bog ve skozi kake poke se priril v sobo.

Najbolj zanimiv je bil pôd radi svoje naprave. Le-ta je bil proti sredini povešen in tu se je nahajala nevelika votlina, pokrita z mrežo. Vmazano-bele deske še sedaj niso bile povsem suhe. Tu pa tam so se videli sledovi nedavne mokrote. Na tleh, preko luknje, je bila položena metla.

Vstopivši je Prokl prisluškal, potem iztegnil roko za visok pult, v katerem je hranil izkupljeni denar. Od tam se je takoj začul žalobni vik, a zatem je skočil kvišku droben deček. Zaspani njegovi očesci sta izraževali strah, z roko se je držal za uho.

»Ne spi!« ga je pokregal Prokl, »ne žreš za to gospodarjeve hrane. A jetra si narezal?«

»Narezal, Prokl Ivanič!«

»Debelo menda?«

»Nikakor ne, tanko.«

»Pokaži.«

Fante je skočil v kot in ne brez truda postavil predenj košaro, polno črnih kosov.

Stric Prokl je vzel jeden kos v roke, potem drugi, tretji, primerjal jih in metal narobe.

»Predebelo; še tanjše je treba. A kruh?«

»Tudi kruh je narezan.«

»Alo, pokaži!«

Sledila je ista procedura, vsled česar je bil tudi kruh predebelo narezan. Prokl je sel in zadremal.

Mahoma se je zunaj pred hišo razlegal šum. Fantin je vrgel metlo, katero je vlačil po tleh v kot in planil za pult:

»Prihajajo!... Prokl Ivanič, prihajajo!...«

Prokl je zasmrčal, potegnil roko po obrazu in iztezaje se, vstal.

Prav isti hipec so se odprle vhodne duri in v sobo je stopil človek visoke rasti, krepak in močan. Njegovo lice je bilo blede in od strani je imelo nekaj občega z volčjim gobcem. Nazivali so ga itak »Volkan«. Vsa polovica njegove obleke, začenshi od pasa nizdol je bila mokra kakor utopljenčeva, in je ploskala od vode. Voda je kar v potokih lila iz nje, no, to ni ga prav nič motilo, kakor je bilo videti...

Za njim se je privalila cela truma.

Tu so bili starci, ženske in celo otroci. Vsi so bili mokri. Ploskanje po vodi je zaglušalo govor in voda je z raznih strani v potokih tekla v mrežo.

Že je bilo povsem tesno, vsi stoli krog miz so bili posedeni, a ljudje so še vedno prihajali in prihajali.

»Privleci pletenice!« je ukazal Prokl svojemu pomočniku, in čez nekaj minut je bila krčma tako natlačeno polna, da bi ne moglo med ljudi pasti niti jabolko. Pivci so sedeli na stoli, na pletenicah in celo po tleh, in slišal se je smeh, razlegalo se zahtevanje vodke in jeter.

(Dalje prihodnjič).

Srečen in nesrečen — —

Oprtal se je siromak
V brezdomni tuji svet,
Ni vprašal se — če kdaj korak
Nazaj nameri spet. —

In romal potnik dan na dan
Po svetu je okrog
A sreče iskal ja zamán
In vrnil se — ubog!

Nikdar v življenju ni še bil...
On sreči gospodar,
Nikdar, zato se ni sobril —
Saj ni ji bil — — grobár! —

Bogomila.

Iz dnevnika male gospodinje.

Piše Grilček.

Daš vrtič je kaj skrit. A jutranje solnce ga vendar hitro zasledi, kadar obseva vsako jutro najprej zapadno stran hiše in vse naše dvorišče. Lega mu je vsa ravna, četudi se vzdiga na zgornji strani že kar tik lično ograjajočega plota mičen grič, ki se končuje v visokej zelenej gori. Ta gora je zato na svetu — pravijo naši vaščani — da nam deloma zakriva sever, ter nas brani pred hudim vetrom. Srečen prostor zemlje je vrt. Z nobeno pedjo zemlje se ne peča toliko človeški um, človeška roka, kolikor s prostorom domačega vrta, kojega bodisi gospodinja, bodisi vrtnar umno presoja. Lega vrta je jako važna, tako je tudi važen letni čas in vreme.

Vsak vrt res ne vidi jutranjega solnca. a tudi nema širokopleče gore proti severu za seboj, — vendar ravno lego imajo večinoma

....malega travna.

vsi vrtovi. Koliko zgage zabranjuje taka lega, ki bi drugače poletni, siloviti deževni nalivi, kar odnašali zemljo z rastlinami vred. Koder bi pa v ravnem vrtu nastajale nižje gnjačice, treba je je popolnoma napolniti sè zemljo, da so enake z drugo površino, da se tamkaj ne delajo luže ter vsled istih ne segnjijejo nežne rastlince, kadar so se izcimile iz semena. Toda saj imamo polnozobne grablje, ki pod vaje-nimi rokami vravnajo zemljo tako gladko, kakor bi se likalo. Kako se drobi, kako se zmane prst pod lopato. Čim temneja je prst, tem jasnejši je gospodinjin obraz. Iz črne, krepke zemlje, se pričakujejo krepke rastline! Ali ne? Saj bode koreninicom mehko, ko bodo lukale iz zemlje; bode jim vlažno a zajedno toplo. Težka ilovita zemlja je pa mrzla; zopet le peščena tla so suha, žgoča v poletni vročini. Če se pa zmešata te dve vrsti zemlje, je pa dobro.

Skrbno obdelovanje vrta, vsako tudi najmanjše delo narejeno natanjko in zvesto, prihranja drugo delo, ki bi moralo slediti prvemu površnemu — in izdatno polaganje dobrega gnoja, naredi s časom vsak vrt rodovit. Ko je vrt rodovit, se je treba ozirati na rastline, n. pr.: na grah, fižol, repo, čebulo, katere se razvijajo na novo v mokri, pognojeni zemlji bolj v rast nego v sad. Določiti je takim samogoltnežem del vrta, ki se v menjavi vsako drugo leto gnoji. Tedaj na letos pognojen prostor naj se vsaja: solata, špinača, kapus ali zelje, zelene kolerabe, ohrovt, buče, rajska jabolka i. t. d. Korenju, peteršilju naj se daje zelo rahla zemlja, enako tudi radiču ali mesečni redkvi, ki bode pa tem bolja, čim zgodneje v spomladi in čim prostorneje se je sejala v zemljo. Imamo pa tudi tako nežne rastlince, ki ne smejo na zrak, n, pr. kumare, tudi fižol in krompir, dokler se je še bati mraza. Setev, oziroma sajenje, je različna. Ne le, da se mora misliti, ostanejo li rastlinice že kar na svojem prvem prostoru, ali se bodo iz malih sadežev zopet presajale na svoje stalno mesto — razpada setev: ali na sejanje semena, ali polaganje sadu, oziroma korenin. N. pr. drobnih šarlot, česnevih zrn s kaljo navzgor. Hren zraste, če se le majhen zgornji del, koder je poganjal zelenje, vtakne v zemljo. Grahova zrna — lani smo si prihranili najlepše stročje za seme — prišla so po zrncah v ravne, plitve luknje, no, trikrat toliko z zemljo pokrita, kolikor je semenskega zrna debelost, kar bi se moralo pri vseh semenih opazovati. Pregloboko ali preplitvo sajenje ne koristi. — O krompirju bom morala pa prihodnjič že nekaj več napisati, ker — ga tako rada jem!

Špargelji, dinje — so vse dobre reči, a postrežbo zahtevajo vso drugo; še karfijol se včasih med zeljem užaljenega čuti — zrepenči!

Med mnogimi drugimi kuhinjskimi zelišči se štejejo: timijan, drobnjak (majaron), žajbelj, ki tudi prezimuje na planem.

Zdaj le še nekaj o škropljenju! Kakor vsako delo, naj bi se tudi škropljenje v vrtu opravljalo o svojem času. Ložje pokukajo rastlince iz zemlje, ložje tudi rastejo, če se jim nekoliko z mokroto pomaga — a kdo pa vé, če po noči ne bode mraza, zato naj se zvečer ne zaliva, dokler ni vreme gorko,

Jeli res, da je danes že večer? Zares, nikjer ni videti več solnca, razun po cerkvici, kamor se naravnost vidi iz našega vrta. Evo...! Kako išče solnce potú, vhoda po belih stenah, po bliščečih oknih! V svitu je vse! Ni je žive duše... tamkaj pred svetiščem obhaja solnce svoje večerno slovo; časti še enkrat svojega Stvarnika, prosi novega blagoslova — zemlji in najmanjši rastlinici, ki je še skrita v njenem osrčji.

Književnost.

Knezova knjižnica. IV. zvezek. Izdala Slovenska Matica. Moja hoja na Triglav. Spomini Nejaza Nemcigrena.

Starosta slovenskih pisateljev, Janez Mencinger, mož poln zdravega, finega humorja, jako srečen v dovtipih nam je podal v slovenski Matici zanimiv spis »Moja hoja na Triglav«.

Že sê samim naslovom je spravil čitatelje, ki so pričakovali pravega potopisa, na led. Ves spis je pisan prav zanimivo in duhovito, kar so trdile vse dosedanje ocene in — česar že dolgo ni bilo videti v nas — bile so jedine v menenji, da je spis dober. Vsebina je interesantna in pripovedovanje živo a vse skupaj se nam še bolj omili, ker nas pisatelj seznanja na tak ljubezniv način z Vodnikom (vstop Mlekojeda v ljubljansko šolo), z Erjavcem, Janežičem in S. Jenkom, »kateremu je moral biti dovtip tako duhovit kakor modroslovsko logičen, drugače ga ni pohvalil«. Mencingerjev spis pa ni samo zabaven, ampak tudi jako poučen, ne da bi tak način pripovedovanja utrudil čitatelja najmanje. Modri izreki so kakor slučajno razmetani med pripovedovanjem takó, da jih čitatelj ne more prezreti.

Radi vseh teh lastnosti Mencingerjevega spisa priporočam Slovenkam imenovano knjigo »Slovenske Matice« kar njtopleje.

Štirideset napevov za šolske pesmi v Koprivnik-Majcenovi »Začetnici«. Nasvetlo dal A n t o n K o s i, učitelj v Središču. — Cena 25 kr.

Besede, katere je napisal izdajatelj Anton Kosi koncem svojega predgovora v imenovanej knjigi, niso napisane le radi lepšega, ampak izdajatelj teh pesmi, ki je zajedno učitelj ter urednik in izdajatelj »Zabavne knjižniče«, deluje tudi po besedah: »Vse za šolo in po njej našej mladini v korist.

Ljubki napevi gotovo dobro dojdejo učiteljem in učiteljicam, ki so že vsi naveličani vedno enih in istih napevov v osnovnih razredih. Zato pa to zbirko priporočam kar najtopleje; v šoli bolj nego kje drugje je treba menjave toliko radi učitelja kolikor radi učencev. In kako radi pojó naši slovenski otroci!

Zajedno s to zbirko mi je došel VII. zvezek »Zabavne knjižnice« za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. Cena zvezku je le 15 kr. (30 h) V tem zvezku, polnem mičnih povesti in ljubkih pesmic, dobé vzgojiteljice in matere dovolj snovi za pripovedovanje svojim malim, katerim ni povestic nikdar dovolj. In otroci, ki že znajo čitati, kako se veselé, ako se jim podari taka knjiga! Opozarjam torej ne le učiteljice in učitelje na Kosijvo »Zabavno knjižnico«, ampak tudi matere, ki so otroku prve vzgojiteljice. Tu ni strahov, ne onih za otroke škodljivih senzacionalnih pripovedek; to so poučne pripovedke v lepi pripovedni obliki. Jezik je lep, čist in gladek.

Gospod izdajatelj je vreden največega priznanja, kajti pisati za otroke, izbirati za nje primernih snovi, je najtežje; saj le najboljše je za otroke dobro dovolj.

Gospod Kosi dela po besedah našega Gregorčiča, ki veli, da »ne le kar velewa mu stan, kar more je človek storiti dolžan«, zato je tem bolj vreden našega priznanja in obile podpore.

Slov. slikarica gđc. Iv. Kobilca. — Zadnja številka sarajevske »Nade« nas je prav razveselila. V njej je 10 slik slovenske slikarice, Ivane Kobilce, rojene Ljubljančanke. Slike so raznega značaja, in tako je možno spoznati umetnico od več strani. Iz slik se razvidi, da se umetnica drži realnih tal ter da zajemlje snov k svojim slikam iz življenja. Izmej slik ugajajo posebno študija: »Slovenec«, katera kaže kranjskega slovenskega kmeta. Druga slika nam predočuje gospodično, sedečo med cvetjem, kateri so prihiteli iz sosesčine otroci pomagat pri spletnju venca. Portret dečka z zajci je jako lep. Vesela Pariškinja iz malega sveta, slovenski tipi z Goriškega, na katerih se pozna upliv toplejšega podnebja, dalje slike ob studencu in Francozinja so krasno izvedene, zlasti zamišljena Francozinja, čitajoča pomembno pisemce, in pa dražesten prizorček ob studencu. »Nada« prinaša končno tudi portret naše slikarice iz druge roke. Gospodična

Kobilca biva sedaj v Sarajevu, kjer so jo sprejeli z odprtim bratskim srcem. »Nada« piše: »Mi ovoj odličnoj umjetnici bratskog nam naroda želimo svaki uspjeh u njezinome daljnjemu radu i srdačno ju pozdravljamo u našem šeber Sarajevu!« — Slovenci moremo biti na svojo umetnico, ki je bila tudi v Parizu odlikovana, prav ponosni!

„Slovenski Narod“.

Zadnji roman Alphonsa Daudet-a. — Veliki pisatelj ni čakal, da bi bilo njegovo delo izšlo v posebnem zvezku, ki je izšel zadnje dni marca.

Soutieu de famille (podpora rodbini) je roman, čegar snov je Daudet zajel iz življenja kakor vselej. Povedal je še sam, da je hotel v tem delu nekako protestovati proti prevzetnosti ubogih ljudi, ki dajo izobrazbo svojim otrokom, ki ni primerna njihovemu stanu. Daudetov intimen prijatelj Philippe Gille piše: Al. Daudet, dasi je imel bujno fantazijo, vendar si ni izmislil niti jedne ideje za svoje romane; vse kar je napisal, je napisal po resnici. Toda njegova najmarkantnejša lastnost je bila ta, da je znal pisati tako realno, ne da bi postal to, kar se dandanes imenuje naturalist. On se je zgražal nad pretiranostjo, ker je vedel, da ni pravo ni na tej ni na oni strani izven resnice. On je mislil kakor Alfred de Vigni, da umetnost je izbrana resnica.

Paris par Emile Zola. — (Le Figaro, 3 mars 1898). — Gotovo se bo zdelo, da g. Emil Zola je poskusil sé svojo zadnjo knjigo Paris, vedé ali nevedé, reabilitovati anarhijo. Morda nasprotno bo kdo ugovarjal, da je on razvil nazore povsem drugačne, nego so zla načela onih ljudij, ki niso znali izmisliti nič boljšega v korist človeštva, nego uničenje človeka samega; toda ali pride komu na um očitati mu, da je razložil z večem veseljem druge, nego prve, in da je, kot vragov zagovornik, pogostoma zamenil svoje lastno prepričanje s prepričanjem pogubnega klijenta?

Če je že socijalizem želeli sreče vsemu svetu, obžalovati nerazmerno razdelitev bogatij in skrbeti, da se poravna, kdo že ni socijalist? Žal, da se ljudje ne bodo še tako kmalu ujemali gledé sredstev, s kojimi naj bi se odpravila beda! Mnogo je takih, ki se ne brigajo za dejanje, a zopet jih ne manjka, ki se brez vsake mere trudijo dejansko izvršiti svoje nakane. Sporazumljenje bo težko uprav radi izbiranja sredstev.

Liberalna stranka se je svoječasno mnogo smejala Napoleonu III., ker je nameraval uvesti take vrste davek, iz katerega naj bi se dobili dosmrtni dohodki tristo pet in šestdeset frankov na leto za vsakega šestdesetletnega starčka. Prišla je vojska in odnesla moža

in njegove načrte, ki bi se bili lahko dali izvesti, kakor trdijo še zdaj nekateri ekonomisti.

Pozneje so se jeli baviti z vprašanjem socijalisti po poklicu, a še zdaj niso predstavili nič konkretnega, kar bi se dalo upoštevati in izvršiti. Mnogo se je govorilo in preresetovalo; toda ker se ne da živeti od samih besed in razprav, je začel vsak po svojem delati za blagor človeštva. Najglasneje in najlažje pa so delovali anarhisti. Grmeča, proti gospodi naperjena, a delavcem pogubonosna bomba — ta je bila njih nesrečna izumitev.

K sreči, vsaka reč je »moda« na svetu in vse gre mimo in se pozablja. O teh zločinih bi se zdaj že ne govorilo več, kakor se ne govori o atentatu v ulici Saint-Nicaire, ako bi prav neumestno ne opozarjal na nje g. Zola z izdanjem *Paris-a*, ki z ostalimi deli, *Lourdes* in *Rome*, dovršuje njegovo trilogijo, hoteč dokazati, da ne samo naša vera, ampak tudi naš socijalni ustroj je doživel svoj čas, in je že razvalina, kateri je slučaj privoščil še za silo nekako dozdevno trdnost. Nasprotno mnogo jih je, ki nikakor niso Zolovega mišljenja, pač pa so preverjeni, da naša socijalna organizacija ima še toliko moči v sebi, da bi se dala, kakoršna je, uprav lahko zboljšati z modrimi ukrepi, in da krščanstvo, ki se je vzdržalo zmagovito po tolikih bojih, nima nikakega strahu pred socijalističnimi modroslovci, zlasti ker bi oni ne znali čisto nič modrega izmisliti, če bi ne pritekli jemat na posodo k samemu krščanstvu.

Ali moremo pa očitati Zoli nelogičnost? Bog ne daj! Povsem naravno pa je, da spoznavši stališče njegovega modrovanja, preiskujemo kam ono naposled dovede. Odkar je prijel za pero, bodisi da spiše *l'Assomoir*, *la Fortune des Rougon*, *le Ventre de Paris*, *la Terre*, *l'Argent*, ali toliko drugih romanov, g. Zola nam je dosledno predstavljal, kar ima človeštvo najgroznejšega, s popisovanjem mestnih in poljskih delavcev, ustvarja iz njih nekake nestvore, poživinjene vsled razvad in razbrzdanja najpodlejših nagonov. Še v slabši luči nam kaže svoje »bourgeois«, svoje finančne, politične in državne ljudi; on ne občuduje drugih ljudi, razven junakov *Germinal-a* in nasilnikov zoper človeško družbo. Dostavljamo, da kakor vsi veliki umetniki, ima tudi on poseben način naziranja, lasten njemu samemu. On vidi vse čudno povečano, in ker njegov pisateljski talent ga napeljuje k proučevanju moralnih bolezni človeštva, sklepa, da človeštvo je najčešče uprav grozno; in pa ker še posebno razmotriva človeške nedostatnosti, je istotako prišel do sklepanja, da se mora vse korenito prenoviti. Tukaj pa moramo hitro pristaviti, da če se g. Zola zgraža nad človeštvom, naj se radi tega

jezi sam na-se; kajti dosti ali malo si je le sam izmislil to grozno človeštvo, katero tako onečašča, in katero, hvala Bogu! ni vendar resnično in pravo.

Iskati primernege zdravila iztaknjeni bolezni, je dolžnost za vsakega. Tudi g. Zola ga išče; samo to se vpraša, ali ne povečuje morda čestokrat, mesto da bi jih zacelil, nekatere rane, kdor jih preiskuje, tudi če ima pri tem najboljše namene?

Da bi se kazal logičnega v svoji novi knjigi, Zola nam predstavlja duhovnika Petra Froment, čegar vera je bila že o njegovem povratku iz Lurda in potem iz Rima jako omajena, ko je suknjo obesil na kot in postal ljubovnik ter se oženil z zaročenko svojega brata. Čudna nevesta za tega svečenika, zaljubljena v koleselj in sanjajoča deklisko vzgojo na podlagi bicikla! Evo ti prekošenega Fenelona! in sama gospa de Maintenon se je morala gotovo vrlo zavzeti, čitaje med vzgojnimi načeli sledeče: »Posadite na bicikelj mlado dekletce in pustite, naj se vozi s kolesom, ono vam bo moralo hitro odpreti oči, da vidi in se ogne kamenu na poti in da se zasuče pametno in o pravem času, kadar pride na ovinek.... Dekleta, ki se bodo znale ogniti zaprekam ter vedle pravočasno obrniti kolo, se bodo znale tudi v socijalnem in v sentimentalnem življenju izkopati iz težkih položajev in kreniti v svoji jasni, pošteni in krepki modrosti po najboljšem potu.... Vsa vzgoja obstoji v tem: znati in hoteti!«

Vse to vtegne biti možno, toda ta ditramb v proslavo bicikla nas osuplja in nas nehoté opominja zaslepljenosti, s katero so se Francozje, po prestani vojni, poprijeli telovadbe, dasi so bili precej spretni v nji, dočim bi jim bilo neskončno bolj koristilo učenje zemljepisja, katerega niso baš poznali.

Tu sem se dotaknil samo neznatne točke Zolovega precej prenapolnjenega dela. Pravim prenapolnjenega, kajti spomin ti ostane preobložen s filozofičnimi, političnimi in verskimi razpravami, kedar prelistaš to knjigo, čije glavni nedostatek je, kakor se vidi ta, da nam ne kaže Parisa, kakoršnega pozna ves svet, namreč neko sredotočje umnosti, čuta, dobrote in vsega, kar si moremo misliti dobrega in zlega, toda vedno tacega, v katerem naposled prevladuje le dobro. Res, da mišljenje oseb v Zolovem romanu je resnično; toda ono je mišljenje najnižje manjšine, pravcatih izjem; a po izjemah ne smemo soditi splošnosti. Koliko prepričanih duhovnikov bi se dalo navesti proti onemu, kateremu se je suknja zdela pretežka! in kako so redki oni, ki mislijo kakor duhovnik Froment, da je popustljivost in škoda, če se pušča ljudstvo v njegovih vražah. »Res je«, pravi on, »da izmišljotina pravičnega in previdnega Boga in bodočih nebes, kjer naj

bi se poravnale vse zemeljske bolečine, se je zdela dolgo časa potrebna bednim zemljanom; toda kolika mikavnost, kako obdelovanje narodnih mas, in kako bi bilo bolj možko brezobzirno operirati ljudstva in vcepiti jim moči, da živijo srčno v realnem življenju, če tudi med solzami! No pa, če so se narodi odvrnili od krščanstva, niso li tega storili, ker jim je trebalo bolj človeških uzorov in vere, zdravja in veselja, ne pa vere smrti? Prav oni dan, ko propade ideja ljubezni, propade neizogibno tudi krščanstvo, ki je postavljeno na temelj božje ljubezni, popravljajoče pogubno nepravico in obetajoče po smrti obilo odškodovanje, vsem onim, ki trpijo na svetu. A ljubezen že propada, revni ljudje ne verujejo več vanjo, jezijo se na ona lažnjiva nebesa, z obljubo katerih se je toliko zlorabila njih potrpežljivost, ter nočejo, da bi se še nadalje odlašalo do preko groba s poravnanjem njih deleža sreče.«

Le majhen korak loči ta program od teženj anarhistov, kateri nočejo ni podpore, ni ljubezni, ampak dejansko priznanje svojih pravic in novo razdelitev imetja. Prav za prav tega koraka ne dela baš svečenik, ampak njegov brat Viljelm, učeni kemist, izumitelj tako mogočnega raznesila, da ko bi prišlo v roke svetovnemu vojaštvu, bi onemoglo kmalu vsako vojsko. Krasna sanjarija, ki se pa takoj spreminja v dušeco móro po načinu vporabljanja, kakor ga Viljelm razklada v naglici. On ne vidi v anarhiji družega, nego »idilično sanjo humanitétične náde, razvijajoče se v globinah rušilne jeze.« Toda kmalu že sam okuša moč te jeze in »l'abbé« njegov brat se mora sam prepričati, »da potajno delovanje in ratoborna vera anarhistov ga je pogubila o prvem nastopu, kakor da bi bil imel v sebi nekaj podobnega krščanskim sektarjem.« Meni se zdi, da svečenik se ob tem moti, ker prvi kristijanje so se res dali moriti, a morili niso nikakor. Nijansa ima vendar svojo važnost.

Na kratko povedano, Viljelm se je odločil za veliki čin, in svojemu bratu, ki ga odvraca od te nakane, pravi, da dasi namerava nekaj raznesti, se vendar ni še odločil za stavbo, katero mu je porušiti. Za trenotek je mislil na Opero (gledališče); toda vihra jeze in pravice, ki naj bi raznesla to gnjezdo vživajočih lehkoživcev, se mu ni zdela posebno imenitna, tem menj, ker bi se dalo sumničiti o njej, da izvira iz podle zavisti in lakomnosti. Potem je obrnil pozornost na Borzo; tam bi uničil denár in kapitaliste, pod katerimi stokajo nakupljeni služabniki; samo, ali bi ne bilo tudi to preomejeno in prespecijelno? Najčešče ga je begala misel na justično poslopje in na palačo kriminalnih obravnav. Kako mamljiva skušnjava, kaznovati našo človeško pravico, uničiti hkrati hudodelnika in priče z državnim

pravnikom, ki ga toži, z advokatom, ki ga zagovarja, s sodniki, ki ga sodijo, z glupim občinstvom, ki hodi tja, kakor poslušat kak feljtonski roman! In kaka grozna ironija v tej višji in somarni pravici vulkana, požirajočega vse na debelo, ne da bi se brigal za posamičnosti!»

Ostavljam tukaj citate, opozarjaje ponižno, da kedar ta »posamičnost« je življenje nedolžnih ljudi, vaše, moje, ta »posamičnost« postane precej interesantna. Toda naš anarhist vidi vse na debelo, najbrže celó preveč na debelo. On sanja nadalje, da mu je porušiti le v prid človeštva, seveda, l' Arc de Triomphe; a nazadnje se odloči za baziliko du Sacré-Coeur, ker meni, ne samo, da mu je pod roko, lahko porušljiva, pa tudi si ne more misliti bolj neumne nesmisli, nego je to svetišče. »Paris, naš veliki Paris, kronan s tem tempeljnem, zidanim v proslavo absurdnosti!... Ta sramota za zdrav razsodek!... Oni bi hoteli, naj bi se Paris skesal in pokoril, da je zavetje resnice in pravice!... Ne, ne!... Zruši naj se rajši tempelj sè svojim Bogom laži in robstva! In zmečkaj pod ruševinami množico svojih vernikov, da bi njegova katastrofa, slična davnim geološkiim preobratom, pretresla do droba človeštvo, in ga prenovila in izpremenila!»

Tukaj se oglašá v nekdanjem duhovniku Petru, komur je zaupal to strašno tajnost, trezna pamet in on oporeka svojemu bratu, ki mu hiti razkladati, da vse to bi moralo počiti kakor top, oznanjajoč vseobče bratstvo in postavo ljubezni: »A če ti moraš oznanjati svojo tajnost vsem narodom, zakaj hočeš raznesti svetišče in umreti? — Zato, da se mi bo verjelo! Potrebno je, da se ta zgradba zruši do tal, in jaz pod njo! Drugače, ako se ne poskusi in ne proglasi strah grozne rušilne moči raznesila, mene bi smatrali za zapeljivca in sanjarja... Mnogo mrtvih, mnogo krvi je treba, da se krv prestane liti!»

Koliko bi se dalo ugovarjati temu logiku brez logike! saj ga ne smemo misliti kot osebo kakega romana, pač pa istinitega človeka v mesu in kosteh, katerega, žalibog! smo že videli na delu. Prav iz tega pomisleka moramo smatrati to knjigo in njene težnje ne za kako sanjarijo, marveč za nekako izpovedanje onih, ki sanjarijo o anarhizmu, t. j. o vladi brez vladarja. Da bi lažje zatrli človeka, so spoznali, da jim je treba prej otresti se Boga in vere. Želeč videti uničena oba, govore na vsa usta o »starem, omajanem katolicizmu«, ne da bi se vsaj enkrat ozrli na množice, ki prenapolnjujejo njegove cerkve. Priznavaajo sicer, da nekaj božjega je potrebno človeku kakor kruh in voda, toda dostavljajo, da veda bo že znala o svojem času ugasiti to žejo. Ta potreba božjega, vprašajo nadalje, ni li morda samo gola

želja videti Boga? Ako bo veda čedalje bolj kontestovala isto željo vsevednosti in vsemogočnosti, ali ni verjetno, da polagoma pride vendar do tega, da jo nadomesti z ljubeznijo zadovoljene resnice? Naposled oni sklepajo tako-le: »Vera v vedo, to je značilen, resničen, neizogiben konec dolge poti, po kateri človeštvo hiti do spoznanja«.

No, pa bodi dovoljeno nekterim duhovom, brez dvombe nazadnjaškim in nevernim, misliti, da sama vera v vedo ne bo mogla nikoli spolniti človeških želj. Naj le doklada iznajdbe k iznajdbam, naj jemlje naravi tisoč organskih tajnosti, naj približuje nebesna solnca do deset metrov pred naše daljnogleda, naj nam daje celó slišati ropot in škrip svetov vrtečih se v brezmejnem prostanstvu, — vse zaman! nasiti k večjemu radovednost naših oči, našega mesa, naših ušes; pa nikoli ne napase našega uma, naše vesti in, recimo strašno besedo! — naše duše, ki čuti, ki uganjuje resnico onega, kar je preko naših svetov, in katerega ni treba videti, da veruje in da upa. Skušati, da se zatre ta vera in ta nada, ni samo hudobija, ampak počenje, vredno le popolnoma znorelega človeka.

(Francoski spisal Philippe Gille. — Prevel a-b).

„Nova Nada“. — Zbornik zabave i pouke. Knjiga II. Svezak 2. Izdao Vladimir I. Teharski. — Sadržaj. Nakš-i-Rustem: B. Potočan. Gospodov dan: Dragica. Sklonjene poznaš cvetice: Aleksandrov. Pomladanska: Feodor Sokol. Brez krmila: —ov. Sutton se je spušto: Imortela. Oblak: Vinko K. Oblomov. Nova Zvijezda: Fr. H. Sni pramaljeća: Nevenka. V megli: Serafin Jug. Propao: F. R. Zbog ljubavi: M. Vrbovski. George Sand: Milka. Descendentalna teorija in teorija selekcije: S. B. Tolstoj o umjetnosti: A. S. Mladi naraščaj. Literarna kronika. (Knjige »Mat. Hrvatske«: Simon Veliki; Kraljević Radovan. — Knjige »Mat. Slovenske«: Letopis. Trnje i cvijeće). Kazališna kronika. (Na ruševinama. — Moć tmine. — Kinematograf). Pabirci. (Garborg: Seljački djaci. — Stecchetti). Riječ našim srednjoškolkama.

Izlazi u mjesečnim svescima na dva do dva i po arka. Pretplata je za II. knjigu (5 svezaka) for. 1:20. Jedan svezak 30 nč. — Pretplate, pisma, časopisi u zamjenu i knjige na oglašivanje šalju se na adresu: Andrija Milčinović, Zagreb, Vlaška ulica broj 40.

Razno.

Nove slov. oglednice so pred kratkem izšle v Celovcu. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. Risane in tiskane so jako lepo in predstavljajo v okusno sestavljeni skupini, katero

prepleta lipovo vejevje, slovensko narodno šolo v Velikovcu, vojvodski prestol na Gosposvetskem polju in spomenik celovškega zmaja s slovenskim junakom Blagoco; torej pomenljive spomenike iz raznih dob, ki kažejo na slovensko pravljico davno minulih časov, na boljšo narodno preteklost in na upapolno sedanjost in bodočnost. Dopisnice nosijo tudi znana Gregorčičeva verza:

„Orodje v desni, v levi meč
Svoj dom gradimo se boreč!“

Tiskane so v peterih baryah, namreč: rudeče, modro, svetlo-zeleno, temno-zeleno in bronasto-rujavo. 1 komad stane 5 novcev. Želeti je, da bi se te dopisnice kolikor mogoče razširile, ne samo radi porabe čistega dobička, ampak služijo naj tudi kot agitacijsko sredstvo. Sličnih nemško-narodnih dopisnic kar mrgoli. — Torej rodoljubkinje in rodoljubi, čitalnice, pevska in druga društva, sezite po njih! Prosimo tudi, da bi dopisnice prevzel v vsakem večjem kraju kdo v razprodajo. — V ta namen naj se blagovoli pismeno obrniti na g. M. Županc-a v Celovcu, Paulitschgasse 7. Trgovci, trafikanti i. t. d. naj tudi naznanijo, koliko hočejo imeti popusta. Dopisnice se dobijo le proti predplačilu ali pa po poštnem povzetju. Tem dopisnicam bodo sledile v kratkem času še druge z drugimi predmeti.

Na vseučilišču v Berlinu je bilo 162 dijakinj upisanih v prešlem tečaju; 98 iz Nemčije, 26 iz Amerike, 23 iz Rusije, 4 iz Avstrije, 4 iz Angležkega, 2 iz Francozkega, po 1 iz Finskega, Švice, Holandije, Bulgarije, Ogerske. — 3 so študirale (protest.) bogoslovje (!), 3 pravo, 1. medicino, ostale filozofijo.

„Leipziger illustrirte Zeitung“ prinaša v štv. od 24. marca prvo serijo slik in životopisnih črtic o zdravnicah. Kaže nam 14 ženskih, ki so se, mnoge v boju z velikimi težkočami, popele do akademiške izobrazbe in delujejo v prid človeštva. Posnamem najvažnejše podatke.

Prvi amerikanski zdravnici sta bili sestri Elizabeta in Emilija Blackwell. Porojeni sta bili v Bristolu na Angležkem, a stariši so se, ko sta bili še v zorni mladosti, preselili v Ameriko. Elizabeta je bila tu najprej učiteljica. S 26. letom je pričela medicinski studij v Geneva College. Vprašanje, sme li kot ženska studovati, so prepustili dijakom v odločbo, in ti so se izjavili za to, dočim so preje zavrnili 12 kompetentinj. Pozneje se je v Londonu in Parizu strokovno nadalje izobraževala in pričela prakso v Novem Yorku. Ko je sestra Emilija se izučila medicino v Clevelandu, je ž njo 1851. ustanovila zdravišče za ženske v Novem Yorku. 1859. je bila priznana na Angleškem za zdravnico; tam je ustanovila zdravniško šolo za ženske. Na to je bila, vrnivša se v Novi York, do 1869. profesorica higijene

ter je napisala več strokovnih knjig. Sestra Emilija praktikuje še kot voditeljica bolnice in učiteljica porodnišnice v Novem Yorku.

Švicarka Marija Vögtlin, hči evangelijskega župnika, je bila nekaj časa strežnica bolnikov ter se je poleg tega neumorno pripravljala na vsprejemni izpit na vseučilišče v Curihu. Pred njo sta se tu šolali samo dve Rusinji. Pozneje so to vseučilišče pohajale skoro vse dijakinje medicinke, saj so jim drugod do naših dnij zabranjevali pouk. Po izpitih 1872. je šla v Lipsijo in postala potem v Draždanih pri prof. Winckelu asistentinja na porodnišnici. 1875. se je omožila s prof. geologije Alb. Heimom ter prakticirala poslej v Curihu.

Nemki, Franja Tiburtius, hči kmečkih starišev iz otoka Rujana, ki je bila najpreje odgojiteljica po Angležkem in Nemškem, — ter pastoreva hči Emilija Lehmus, sta se izšolali v Curihu ter prakticirali na porodniških klinikah, prva v Draždanih, druga v Pragi.

Londončanka Adams, inženirjeva hči, preselila se je na Nemško, učila se v Lipsiji, nastanila se v Frankobrodu. S prvim možem je ustanovila in vodila zdravilišče v Nordrachu, drugič omožena, zopet z zdravnikom, naselila se je v Monakovem.

Avstrijanka Roza Putjata-Kerschbaumer, izvirajoča iz ruske plemske rodbine, je studirala v Bernu, prakticovala na Aretovi kliniki na Dunaju in se potem naselila, s posebnim cesarskim privoljenjem, kot zdravnica za oči v Solnemgradu. Pred dvema letoma se je preselila na Rusko, kamor so jo pozvali v učiteljico na zdravniški šoli za ženske.

Srbkinja Draga Ljolšić se je, še dijakinja, odlikovala v rusko-turški, in pozneje kot zdravnica v srbsko-bolgarski vojni v lacaretih ter je zdaj zdravnica v beogradski bolnici.

Francozinja Dejerine-Klumpke je rojena v St. Frančišku. Njen soprog je eden najznamenitejših francozkih specialistov za živčne bolezni. — Svoje nauke je dovršila v Parizu. Jedna njena sestra je znamenita slikarica, druga veljavna matematikarica.

Ana Kuhnnon je od vlade priznana zdravnica na Saksonskem.

Eliza Winterhalter (iz zdravniške rodbine monakovske) je studirala v Curihu 1884.-1890., izpopolnjevala se po raznih univerzah ter se naselila kot naslednica Adams-ovke v Frankobrodu.

Neža Bluhm je bila rojena leta 1862. v Carigradu. Ona je hči nemškega častnika v turški vojski. Sedaj je voditeljica berlinske poliklinike za ženske.

Pavlina Ploetz, rojena leta 1866., hči kmeta na Turinškem, s soprogom zdravnikom Ploetzom, je bivala 3 leta v Ameriki, a zdaj sta se vrnila v Berlin. Leonora Welt je hči moža, ki je, dasi ni bil bogatin,

svojim štirim hčeram preskrbel izborno izobražbo. Dve njeni sestri sta tudi zdravnici, jedna pa je privatna docentinja za kemijo na vseučilišču v Genevi na Švicarskem, kjer biva i Eleonora z materjo.

Carmen Silva (kraljica Elizabeta rumunska) je postala častni doktor budimpeštne univerze.

Alice Lavigne, simpatična pariška dramatična igralka, je oslepela ter vsled tega morala ostaviti gledališče. Najlepše in najboljše prostore in gledališča ponujajo gledališki ravnatelji v porabo za predstavo na korist oslepeli igralki.

Matinée, ki se bode vršila dne 21. aprila ob 2. v gledališči Vaudeville z najboljšimi pariškimi močmi, donese nesrečni igralki gotovo mnoge podpore, ker so cene tako neverjetno visoke. Tako se prodajajo n. pr. lože prve vrste po 1000 frankov, druge vrste po 500 i. t. d. Velika igralka Rejane, čegar dobro srce je enako talentu, je prva kupila ložo za 1000 frankov ter prevzela nalogo, da razproda ona sama vse lože prve vrste.

V enem samem dnevu so najeli Parižani toliko prostorov, da so plačali že nad 21.300 frankov!

Oslepeli igralki se vsaj ne bo bati za bodočnost, saj imajo že do zdaj za njo 100.000 frankov.

Parižanka. — Parižanka ni le uzor elegance, ampak v zadnjem času tudi vzgled praktične žene.

Ona hoče biti natanjko poučena o opravih in gmotnem stanju svojega moža, očeta, brata, s katerim baš živi. Marsikatera tvrdka v Parizu dolguje svoj ugled, renomé in bogastvo le — gospodinji in marsikateri trgovec svojo srečo v trgovini izbornim prodajalkam. Pred tridesetimi leti, ob času cesarjev, bi elegantna fina Parižanka ne hotela ni slišati o izvoščeku. Šla je rajši peš, ako ne v svojem vozu.

Nekoliko let pozneje je poskušal ta ali oni uporabljati fijakerske vozove, toda dražili so jih sè zasmehovalno pesmijo.

Ko so si omislili tramvaje v Parizu, mrmral je marsikdo, toda bolj praktični ljudje so vendar menili, da je ta naprava prav dobra in potrebna. Ako ni prostora notri, ostajajo dame zunaj, toda dobiva se vedno dovolj olikanih mož, ki odstopajo svoje mesto damam.

Razločujejo se tramvaj chic, ki vozijo le po najlepših in najelegantnejših ulicah in kjer se shajajo ljudje le iz istih krogov. Sedaj je čisto naravno, da se v tramvajih prevažajo gospe, v omnibusih je pa to že bolj nenavadno.

Zakaj ta razloček? Vendar modre in pametne Parižanke so v sili začele zahajati tudi na krove omnibusov.

Vidé na krovu omnibusa tako malo elegantno Parižanko z obilnimi lasmi pod finim klobučkom, okrašenim s cveticami, z astrakonovo jopico, z obleko po najlepši in najnovejši modi, s preprostimi in elegantnimi čevlji, z malimi ročicami v svinčeno-sivih rokavicah, držečo v roki mal odprt en-tout-cas (dežnik), na ktereга pada droben dež, si misliš:

Kako? Je-li to možno? Tako elegantna Parižanka na omnibusovem krovu in še v takem vremenu!

Ona je torej elegantna in uboga — torej poštena. Na sestanek se ne bode vozila na omnibusovem krovu in istotako se ne vozi za tri novčiče, če si lahko najme voz.

Toda kako more biti tako elegantna, ako nima voza?

Lepej Parižanki se je mudilo in rajši nego da bi čakala, morda celo četrt ure, da bi dobila mesto v omnibusu, potrudila se je lepo po stopnicah na krov.

To je znak moderne Parižanke, ki se ne boji prav čisto nič več, kaj porečejo ljudje. Ona hodi, hiti, ne da bi pogledala nikogar, ne da bi vlekla nase pogledov, preprosta in dostojna po svojih opravkih.

Ko se jej mudi, skoči v tramvaj, ali v sili — na omnibusov krov in smejala bi se onemu, ki bi se ji smejal.

Moderna Parižanka ne pozabi nikoli svoje novčarke in ne da se z lahka okrasti. Ona je silno praktična.

Parižanka, kakor francozka žena v obče, je tudi prav usmiljena.

Malokje cvetó in vspevajo dobrodelna društva tako, kakor v Parizu pod zaščito najodličnejših dam. In ta društva izkazujejo revežem neprecenljivih dobrot.

Parižanka je po tem takem uxor-žena; poleg duhovitosti, najelegantnejša zunanost, poleg samozavesti in neodvisnosti najplemenitejše srce.

Po francozkem M.

Klara Tschudi, norveška pisateljica, je povodom 25-letnice vladarstva kralja Oskarja, ljubitelja in pospešitelja književnosti, dobila veliko kolajno za vednost in umetnost. Napisala je med drugimi: Življenje Marije Antoinette, nesrečne francozke kraljice, in življenje francozke cesarice Evgenije, soproge Napoleona III., v prijetnem pripovednem slogu. Oba životopisa sta izšla tudi v nemškem prevodu v Reclamovi zbirki.

Doma.

Ali so stari čilimi (preproge) za nič? Ne, ampak jako dobro se dadó vporabiti namesto povoščenega platna in sicer tako-le: narobe se namažejo z ne pregostim lepilom iz ržene moke in kadar se je lepilo celo posušilo, namažejo se trikrat zaporedoma z oljnato barvo. Ko se je posušilo tudi poslednje barvanje, potem se pa čilim okraši s slikami, katere so odvisne od lastnega okusa. Kedor ne more slikati prostoročno, lahko si izposodi od sobnih slikarjev vzorce ali pa si jih izreže sam iz papirja, potem pa jih položi na čilim in črez nje slika. Med slikanjem je dobro, da je ves čilim razprostrt in napet na tleh, dokler se ne posuši. Tako napravljeni čilimi so jako trpežni in kaj lepi za pred umivalnike, pod mize itd.

Madeži se spravijo iz klobučevine, ako se drgnejo z volneno cunjjo, namočeno v mešanico iz 5 žlic salmijakovca, 5 žlic vinskega cveta in $1\frac{1}{2}$ žlico soli, potem pa se osuše s platnenim robcem. Potrebno je, da je sol dobro razstopljena in da se tekočina dobro pomeša pred rabo.

Usnje, ki se je dlje časa hranilo v zaduhlih prostorih, rado splezni. Plesnjivec pa se odpravi takoj, če se obutalo odrgne z izredčeno karbolovo kislino.

Sok naše čebule ali luka je izvrstno lepilo za gladke predmete. Dostikrat se dogaja, da se n. pr. papir, prilepljen na steklo s pomočjo dekstrina, gumija ali katerega si bodi lepila, odlušči čez malo časa. Lukov sok pa omogoča, da se lahko in trpežno prileplje papir na steklo, cink, baker itd. Najprej se predmet, kateri se želi prevleči ali pa okrasiti s papirjem, umije s perilno sodo, potem se obriše in namaže z lukovim sokom. Papir se pritisne na predmet in ko se je lepilo posušilo, ni več možno odluščiti ga.

Opomba uredništva. Marsikomu se bode čudno zdelo, da pri naša »Slovenka« v tej številki tako obširno oceno o Zolovem »Paris«, v tem ko so nekatere slovenske knjige še neocenjene. Stvar je ta! Prevod od Gille-a sem dobila; o slovenskih knjigah pa mi dobri slovenski kritiki ne pošiljajo ničesa. Nezrelih ocen nočem priobčati, sama pa tudi ne morem vsemu kaj.

Slovenke! Naročajte, čitajte in širite svoj list! Večji ali manjši uspeh naše »Slovenke« bode jasno spričevalo zavednosti slovenskega ženstva.

